

PRACOVITÍ A NEJISTÍ

ANALÝZA OSOB V NEZAMĚSTNANOSTI (9–12 MĚSÍCŮ)

Hlavní zjištění

Pracovní historie

Výsledky ukazují, že pouze 7 % respondentů nikdy nepracovalo déle než šest měsíců, zatímco 93 % disponuje pracovní historií. Přesto tato skupina často vnímá, že není na trhu práce vítána a že se obtížně orientuje v pracovních nabídkách: 35 % nerozumí inzerátům a 55 % uvádí nejistotu při komunikaci se zaměstnavatelem.

Čím častěji se lidé vracejí do evidence Úřadu práce České republiky (ÚP ČR), tím nižší je jejich subjektivní spokojenost se životem. To zpochybňuje stereotypní představu, že dlouhodobá evidence je primárně důsledkem „pohodlnosti“. Naopak, analýza ukazuje, že setrvávání v evidenci je spíše projevem strukturálních bariér než osobní volby. Zajímavé je také zjištění, že právě u této skupiny není patrné nadměrné ani neobvyklé čerpání sociálních dávek.

Zdravotní problémy

Ve vzorku tvoří 80 % osoby, které neuvádějí zdravotní omezení. Nicméně při hodnocení subjektivního zdravotního stavu více než polovina (51 %) uvádí obtíže, které limitují jejich možnosti na trhu práce. Formální status osoby se zdravotním postižením má přitom pouze 20 % respondentů (včetně osob s uznaným statusem OZZ).

Zdravotní obtíže se silněji vyskytují u osob s opakovanými registracemi. Mezi těmi, kdo byli v evidenci šestkrát a vícekrát, je podíl osob se zdravotními problémy výrazně vyšší. Ale je třeba podotknout, že tato skupina je ve vzorku zastoupena jen 8 %. Přesto můžeme sledovat přímou úměru mezi opakovanými registracemi a zdravotními problémy osob.

Životní nastavení

Analýza potvrzuje, že opakované evidence jsou spojeny s nižší spokojeností se životem. Tento výsledek zpochybňuje představu, že dlouhodobě nezaměstnaní setrvávají v evidenci z pohodlnosti. Realita ukazuje na kumulaci bariér a omezených možností. Ani v této skupině se nepotvrdilo nadměrné čerpání sociálních dávek.

Pozitivní vnímání má zejména rekvalifikace. Účastníci ji oceňují především jako prostředek osobního rozvoje. Menší efekt přisuzují rekvalifikacím v souvislosti se zlepšením své uplatnitelnosti na trhu práce.

Flexibilita

Dvě třetiny respondentů deklarují ochotu změnit obor. Nicméně ve srovnání s celkovou populací vykazují nezaměstnaní nižší míru flexibility.

Zatímco v populaci by o stěhování za práci uvažovalo 35 % osob, mezi nezaměstnanými je to pouze 12 %. Tento rozdíl lze doplnit o kvalitativní zjištění z konce roku 2024, kdy respondenti na kontaktních pracovištích ÚP ČR často zmiňovali nejistotu ohledně udržení (budoucího) zaměstnání i finanční náklady spojené se stěhováním.

Ochotu změnit obor vyjadřuje 75 % nezaměstnaných, zatímco v populaci je to 88 %. Data zároveň ukazují, že polovina osob z výběrového souboru před vstupem do evidence pracovala v obchodě, službách nebo administrativě.

Pracovní dráhy

U 93 % osob je doložena pracovní zkušenost v délce alespoň šesti měsíců. U respondentů starších 30 let se tento podíl zvyšuje na 98 %. To naznačuje, že většina respondentů má zkušenost se stabilní prací a počítá s ní jako se součástí svého života.

Vyšší míru fluktuace vykazují osoby, které po ukončení školy setrvaly doma déle než půl roku. V jejich pracovních drahách se objevují kratší epizody zaměstnání častěji než u kolegů, kteří po škole nastoupili do zaměstnání.

Při aktuálním vstupu do evidence ÚP ČR převažují dva důvody – vlastní odchod ze zaměstnání a výpověď zaměstnavatele. Genderové rozdíly jsou mírné: ženy častěji odcházejí ze zaměstnání z vlastní vůle, muži častěji dostávají výpověď. Tyto rozdíly však nejsou zásadní.

Jak jsme postupovali

Na základě vstupních informací z kvalitativních šetření¹ jsme nejprve definovali hlavní cíl – porozumět postojům a potřebám osob v dlouhodobé nezaměstnanosti a identifikovat faktory, které ovlivňují jejich setrvávání mimo trh práce.

V první fázi jsme proto ve spolupráci s ÚP ČR vymezili cílovou skupinu respondentů a stanovili okruhy témat, které bylo třeba sledovat (např. motivace, bariéry návratu na trh práce, využívané podpůrné nástroje).

Následně jsme připravili dotazníkové šetření, které bylo metodicky koncipováno tak, aby umožnilo zachytit jak kvantitativní údaje (např. frekvenci určitých postojů), tak i vzhled do potřeb respondentů.

Poté proběhlo samotné šetření v terénu, realizované prostřednictvím a jménem ÚP ČR. Po ukončení sběru dat následovalo jejich čištění, kódování a analytické zpracování. Výsledky jsou dále interpretovány s ohledem na možnosti prevence dlouhodobé nezaměstnanosti a formulaci doporučení pro praxi.

Pracovití

V této kapitole chceme zachytit, jak přistupují lidé v dlouhodobé nezaměstnanosti k hledání práce, jaké mají možnosti a zdali využívají všechny dostupné možnosti řešení.

U části následujících otázek máme relevantní benchmark, který jsme vytvořili prostřednictvím separátního dotazování ve stejném období na české populaci s kvótním výběrem. Používáme ho pro zachycení rozdílů mezi osobami v dlouhodobé nezaměstnanosti a běžnou populací.

Postoje k práci

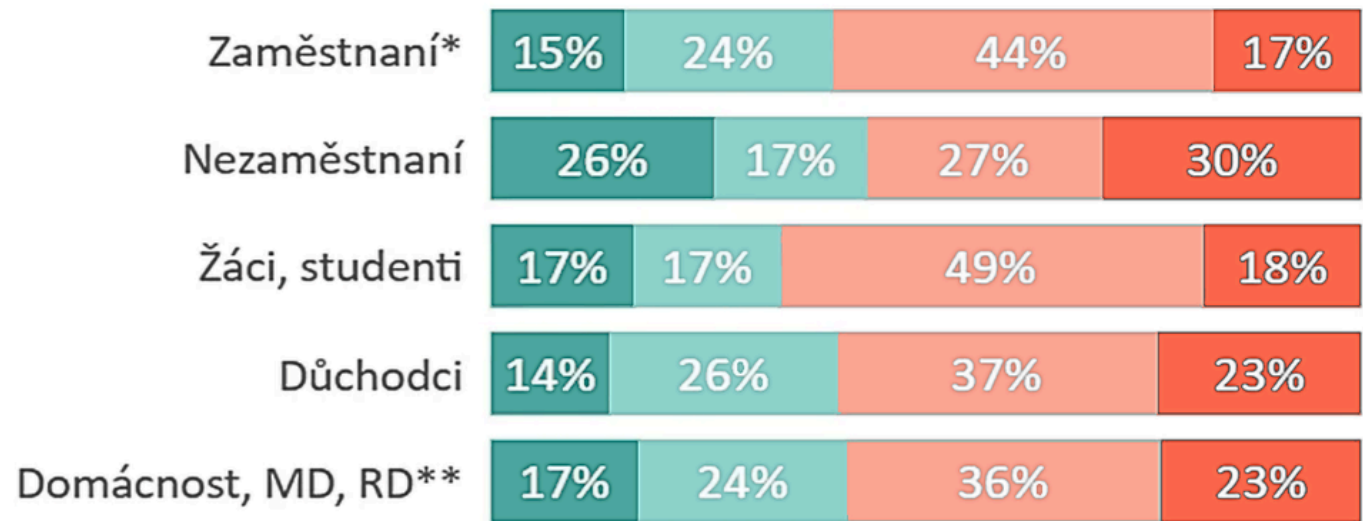
Pokud se v první řadě podíváme, zdali by lidé vůbec pracovali, kdyby fakticky nemuseli, vidíme ve srovnání s populací odlišné postoje k výroku „Kdybych měl/a dost peněz, tak bych vůbec nepracoval/a.“ **Zatímco v běžné populaci se s tímto výrokem ztotožňuje větší podíl lidí, mezi nezaměstnanými z našeho vzorku převažuje opačný postoj.** Většina respondentů deklaruje, že by pracovala i v případě dostatečného finančního zajištění.

Je ale možné, že rozdíl mezi nimi lze vysvětlit snahou o stylizaci „chci pracovat“, protože se dotazník rozesílal prostřednictvím ÚP ČR. Zřetelně pak můžeme sledovat, že u vícečetných evidencí, kde lidé pravděpodobně už ztratili motivaci, roste podíl osob, které by v případě dostatečného množství prostředků práci vůbec nezvažovali.

Graf č. 1 a 2 Kdybych měl(a) dostatek peněz, tak bych vůbec nepracoval(a).

Kdybych měl(a) dostatek peněz, tak bych vůbec nepracoval(a). 🔗

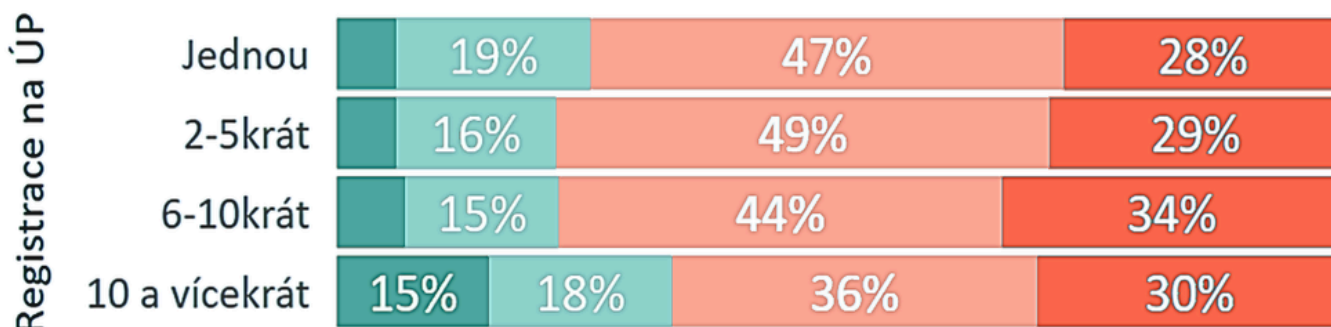
● Zcela souhlasím ● Spíše souhlasím ● Spíše nesouhl... ● Vůbec neso...

Zdroj: STEM (2025), výzkumná řada TRENDY

Kdybych měl(a) dostatek peněz, tak bych vůbec nepracoval(a).

● Zcela souhlasím ● Spíše souhlasím ● Spíše nesouhl... ● Vůbec neso...

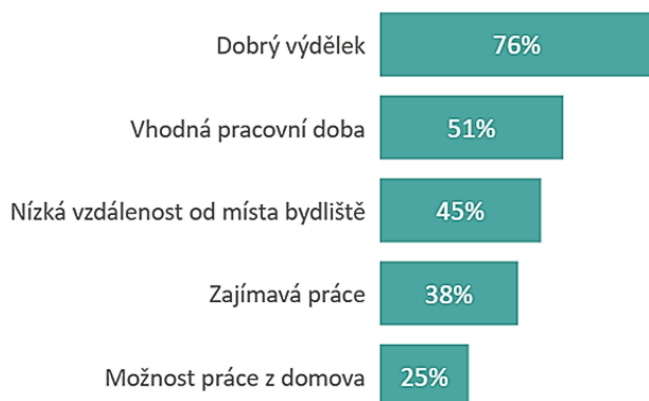
Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Pokud se budeme ptát na klíčové aspekty, které lidé hledají v práci, tak Češi a Češky řadí na první místo peníze, pak pracovní dobu a v závěsu je blízkost do práce. U osob v dlouhodobé nezaměstnanosti jsou to navíc mezilidské vztahy, které hrají roli. Přičemž je řadí na první místo pomyslného žebříčku. V obou případech je vhodná pracovní doba na druhém místě. Pracovní doby se dotkneme také později prostřednictvím zvýšeného zájmu o zkrácené úvazky mezi lidmi v dlouhodobé nezaměstnanosti.

Graf č. 3 a 4 Jak důležité je pro Vás je, aby práce naplňovala následující aspekty?

Jak důležité pro Vás je, aby Vaše práce naplňovala následující aspekty?

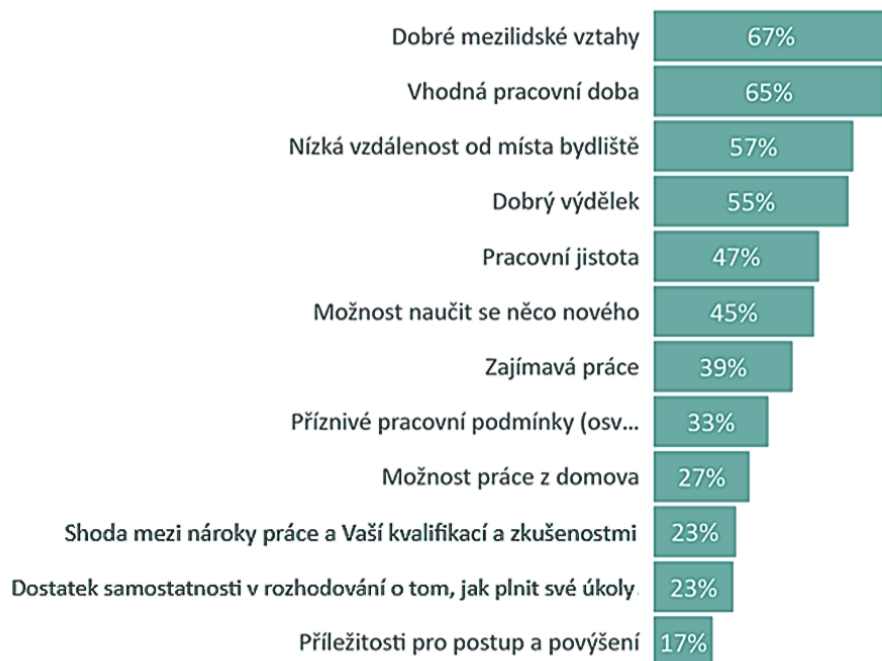
Respondenti mohli vybrat max. 5 aspektů.

Zdroj: STEM (2025), výzkumná řada TRENDY

Jak důležité pro Vás je, aby Vaše práce naplňovala následující aspekty?

Respondenti mohli vybrat maximálně 5 aspektů, které jsou pro ně osobně nejdůležitější a zohledňují je při hledání práce.

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

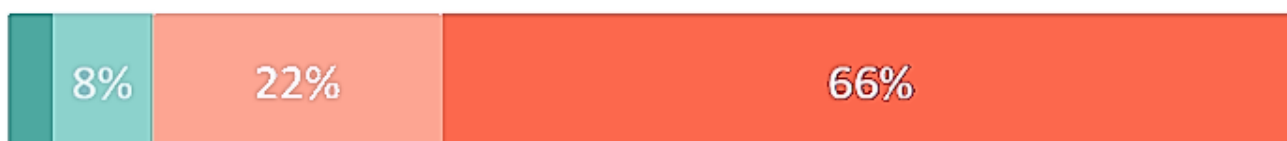
Data z české populace umožňují porovnat také postoje nezaměstnaných k otázkám stěhování, změny oboru a akceptace nižší mzdy. Analýza ukazuje, že nezaměstnaní vykazují ve všech těchto aspektech nižší míru flexibility než zbytek populace.

Ochotu ke stěhování deklaruje pouze 12 % osob z výběrového souboru, zatímco v obecné populaci by tuto možnost zvažovalo 35 %. Vliv vzdělání ani velikosti sídla na postoje respondentů nebyl prokázán, přičemž jedinou skupinou vykazující mírně vyšší ochotu ke stěhování jsou svobodní muži.

Graf č. 5 Byl(a) byste ochoten/ochotna se kvůli práci přestěhovat?

Byl(a) byste ochoten/ochotna se kvůli práci přestěhovat?

● Určitě ano ● Spíše ano ● Spíše ne ● Určitě ne

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Kvalitativní šetření realizované koncem roku 2024 na vybraných kontaktních pracovištích ÚP tato data doplňuje. Respondenti zmiňovali zejména nejistotu spojenou s udržením zaměstnání a vysoké náklady spojené se stěhováním, což může neochotu dále vysvětlovat.

Pokud jde o změnu oboru, tak 75 % nezaměstnaných z našeho vzorku je ochotno tuto možnost připustit. V populaci je však tento podíl 88 % osob, které by byly ochotné změnit obor v případě hrozící nezaměstnanosti.

Graf č. 6 Je pro Vás přijatelné nastoupit na pozici mimo oblast Vaší kvalifikace nebo mimo oblast, ve které jste až doposud většinou pracoval(a)?

Je pro Vás přijatelné nastoupit na pozici mimo oblast Vaší kvalifikace nebo mimo oblast, ve které jste až doposud většinou pracoval(a)?

● Určitě ano ● Spíše ano ● Spíše ne ● Určitě ne

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Analýza současně ukazuje, že polovina osob z výběrového souboru před registrací na ÚP pracovala v obchodě, službách nebo administrativě, což může souviset s užší sektorovou zkušeností a nižší ochotou k profesní změně.

Pracovní zkušenosti a kde je hledat?

Analýza ukazuje, že 93 % osob má zkušenost s nepřerušným pracovním poměrem v délce nejméně šesti měsíců. U respondentů starších 30 let tento podíl stoupá na 98 %. Tyto výsledky potvrzují, že většina osob v evidenci ÚP ČR má pracovní zkušenost a pracovní dráha představuje standardní součást jejich života.

Odlišný průběh kariéry lze pozorovat u osob, které po ukončení školní docházky setrvaly více než půl roku bez zaměstnání. Tato skupina vykazuje vyšší míru fluktuace a kratší celkovou pracovní zkušenost, což naznačuje dlouhodobější obtíže se stabilizací na trhu práce.

Důvody ukončení pracovních poměrů jsou rozloženy rovnoměrně mezi několik kategorií: dobrovolný odchod ze zaměstnání, nemoc či úraz, výpověď ze strany zaměstnavatele a rodičovství. V aktuální registraci do evidence převažují dva scénáře – odchod ze zaměstnání na vlastní žádost a výpověď ze strany zaměstnavatele. Ženy častěji odcházejí ze zaměstnání z vlastní vůle, zatímco muži častěji dostávají výpověď od zaměstnavatele. Tyto rozdíly však nejsou výrazné a nelze je považovat za zásadní faktor.

Graf č. 7 Kolik let jste dosud celkem pracoval(a) na hlavní pracovní poměr?

Kolik let jste dosud celkem pracoval(a) na hlavní pracovní poměr?

Pouze ti, kteří pracovali alespoň 6 měsíců bez přerušení.

● Méně než rok ● 1–5 let ● 6–10 let ● 10 a více let

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Vlastní aktivitu klientů při hledání práce jsme sledovali prostřednictvím počtu kontaktů vůči zaměstnavatelům, například jako počet rozeslaných životopisů nebo absolvovaných pohovorů. **Ukázalo se, že intenzita rozesílání životopisů není přímo úměrná úspěchu v podobě pozvání na pohovor. Největší úspěšnost vykazovali ti, kteří reagovali na 1–5 pracovních nabídek v posledních třech měsících. Tito uchazeči byli zváni na srovnatelný počet pohovorů 1–5.** Naopak ti, co rozesílali vyšší počty odpovědí, měli nižší počet pozvání na pohovor. Výsledky naznačují, že u menšího počtu reakcí dochází k cílenému výběru odpovídajících nabídek, což zvyšuje šanci na pozvání k pohovoru.

Zároveň uchazeči, kteří se k pohovorům nedostali, často uvádějí, že o danou pozici neměli skutečný zájem. Tento postoj může představovat jednak racionalizaci odmítnutí, jednak důsledek tzv. „kobercového náletu“, kdy uchazeči reagují plošně na různé nabídky, aniž by reflektovali jejich soulad se svými schopnostmi a možnostmi.

Graf č. 8 Kolika zaměstnavatelům jste odhadem za poslední tři měsíce zaslal(a) životopis nebo odpověděl(a) na pracovní nabídku (inzerát)?

Kolika zaměstnavatelům jste odhadem za poslední tři měsíce zaslal(a) životopis nebo odpověděl(a) na pracovní nabídku (inzerát)?

● 0 ● 1-5 ● 6-10 ● 11-15 ● 16-20 ● více než 21

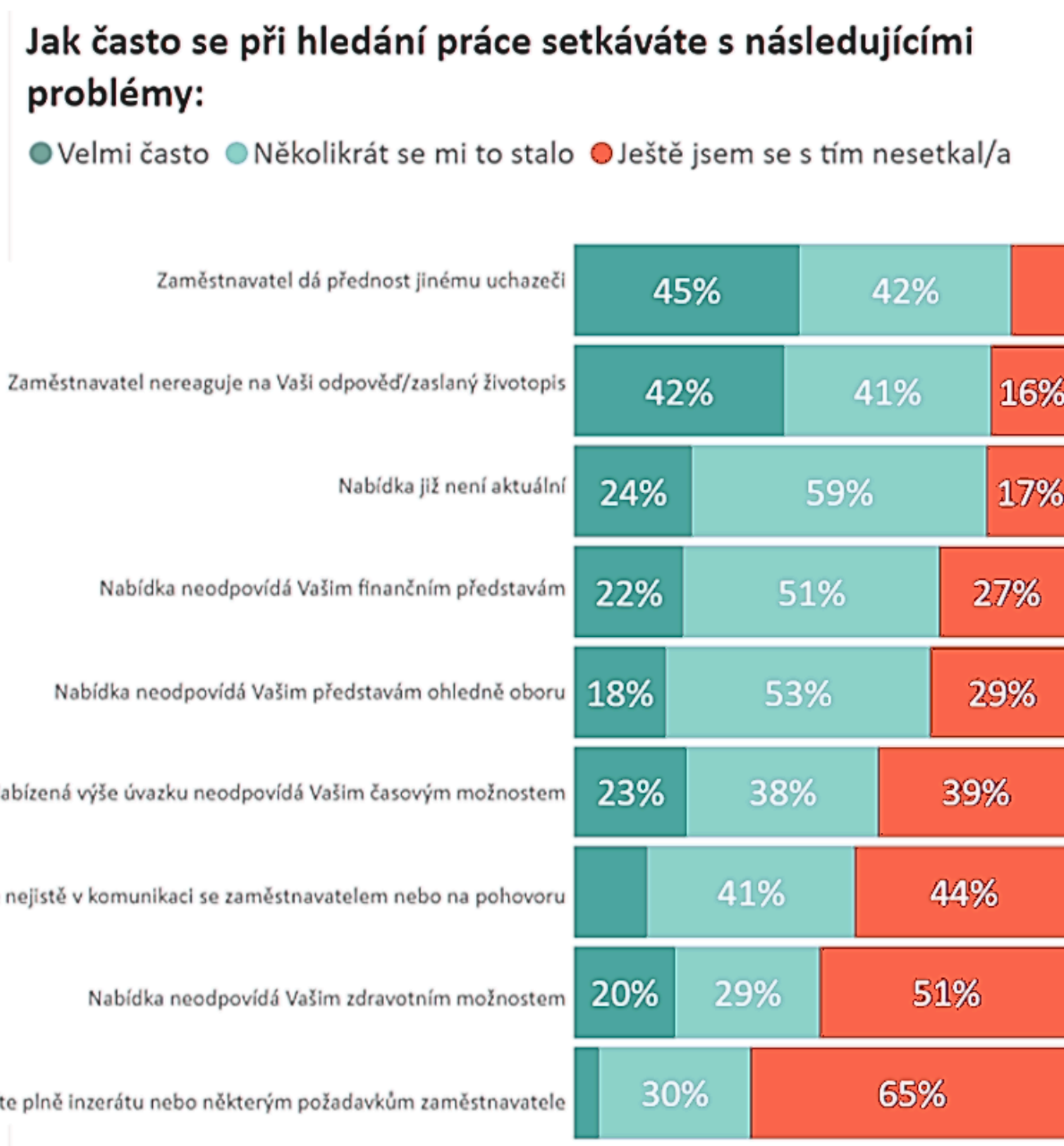
Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Analýza také ukazuje, s jakými překážkami se respondenti setkávají. Mezi nejčastější patří: zaměstnavatel dal přednost jinému uchazeči, zaměstnavatel nereagoval nebo nabídka nebyla aktuální. Tyto faktory uchazeči sami ovlivnit nemohou. Naopak aspekty jako výše mzdy, obor či úvazek lze částečně moderovat v rámci individuální práce s klientem.

Za významnou překážku se ukázala nejistota v komunikaci se zaměstnavatelem a nepochopení textů pracovních inzerátů. Tyto problémy se projevují zejména u osob bez ukončeného vzdělání nebo pouze se základním vzděláním.

Zajímavým zjištěním je skupina 13 % respondentů, kteří uvádějí, že se nikdy nesetkali s odmítnutím. Analýza podle materiálního zajištění ukazuje, že s rostoucím ekonomickým statusem podíl těchto osob narůstá. To může naznačovat, že část této skupiny na pracovní nabídky nereaguje vůbec.

Graf č. 9 Jak často se při hledání práce setkáváte s následujícími problémy:

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Zkušenosti a znalosti vhodné pro trh práce může člověk nabýt také vzděláváním prostřednictvím rekvalifikací. Zkušenost s rekvalifikací má 34 % respondentů. Do této skupiny patří jak ti, kteří absolvovali rekvalifikaci v minulosti, tak ti, kteří ji právě realizují. V době sběru dat bylo v rekvalifikaci (jen) 6 % osob. Stejný podíl (6 %) využíval také další formy podpory, jako jsou například job cluby nebo pomoc při sestavování životopisu.

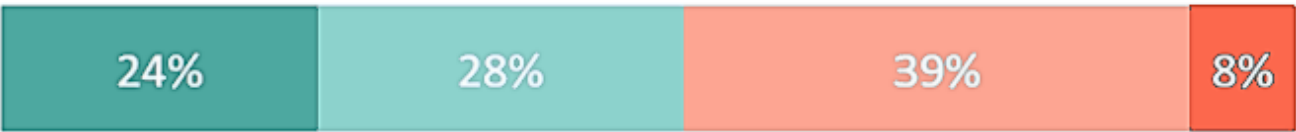
Obě aktivity jsou klienty hodnoceny převážně pozitivně. **Rekvalifikace vnímá jako přínosné 88 % účastníků, poradenské programy 86 %.** Pokud se však hodnotí jejich konkrétní dopad na uplatnění na trhu práce, **pozitivní hodnocení klesá na 52 %.** Je tedy výrazný rozdíl mezi přínosem pro klienta osobně a přínosem pro jeho uplatnění na trhu práce. Ženy jsou v hodnocení celkového přínosu i praktických efektů méně kritické a častěji je hodnotí pozitivně.

Graf č. 10 Zvýšily se podle Vás účasti na kurzu Vaše šance získat pracovní místo?

Zvýšily se podle Vás účasti na kurzu Vaše šance získat pracovní místo?

Respondenti, kteří absolvovali nebo absolvují rekvalifikační kurz.

● Určitě ano ● Spíše ano ● Spíše ne ● Určitě ne

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Představy o pracovním místě

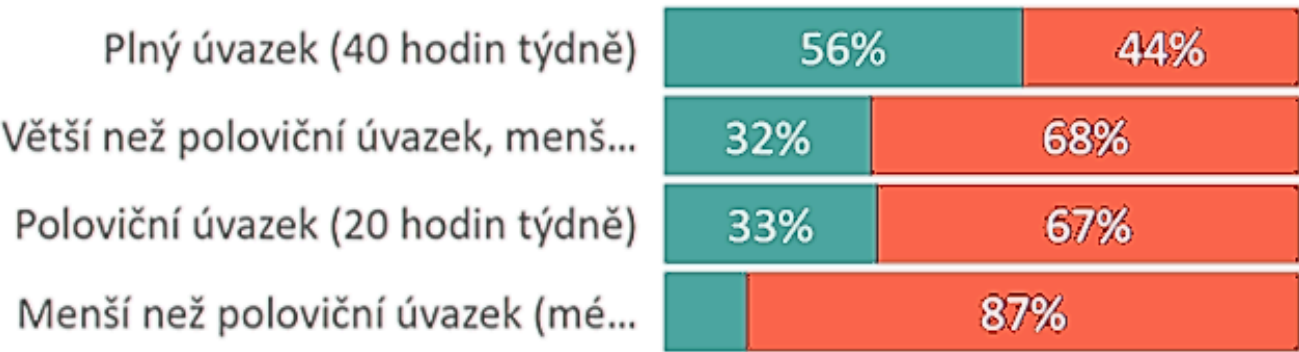
Tři základní parametry, které klienti řeší při pohledu na pracovní místo, jsou finanční ohodnocení, úvazek a dopravní dostupnost. **Přičemž v rámci skupiny osob v dlouhodobé nezaměstnanosti hledá zkrácený úvazek 44 % z nich.** Vzhledem k situaci v Česku, kdy zkrácené úvazky jsou dostupné především matkám vysokoškoláčkám, a to především v IT², není tato zpráva dobrá a je potřeba s tím pracovat na straně klientů.

Graf č. 11 Jak vysoký pracovní úvazek v ideálním případě hledáte?

Jak vysoký pracovní úvazek v ideálním případě hledáte?

Respondenti mohli vybrat více možností.

● Ano ● Ne

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Názor na výši úvazku se výrazně neliší podle příjmové situace domácností. **Klíčovým faktorem je přiznaný invalidní důchod – jak vidíme na Grafu č. 12, kdy výrazně roste poptávka po polovičním a nižším úvazku, zároveň je to výrazněji u žen.** Důvodem může být jak částečné finanční zajištění prostřednictvím invalidního důchodu, tak také obava z jeho odebrání v případě práce na vyšší úvazek.

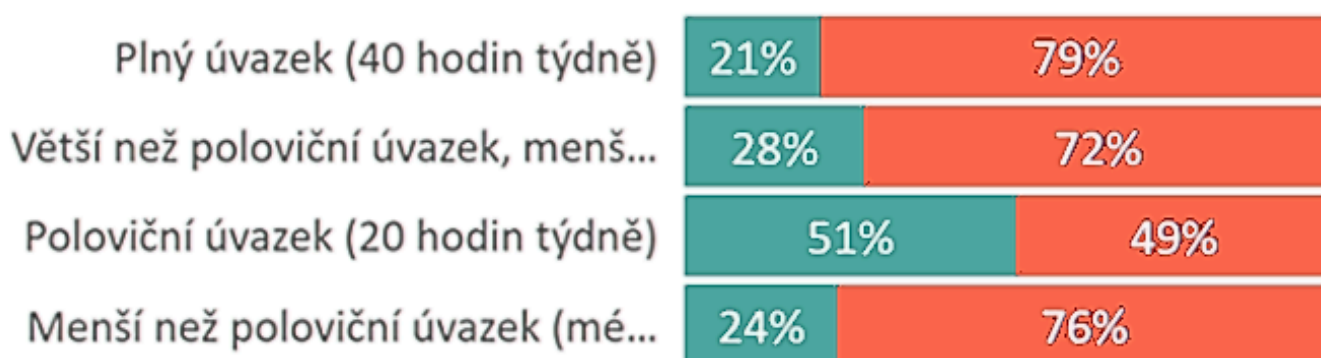
Tato poptávka je pak saturována prostřednictvím chráněného trhu práce, což ve výsledku neprospívá nikomu. Lidé s hendikepem zde vykonávají práce pod svou kvalifikací, a zároveň místa subvencuje stát.

Graf č. 12 Jak vysoký pracovní úvazek v ideálním případě hledáte? (pouze OZP)

Jak vysoký pracovní úvazek v ideálním případě hledáte?

Respondenti mohli vybrat více možností.

● Ano ● Ne

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

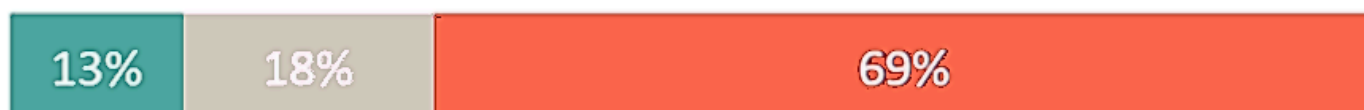
Osoby v dlouhodobé nezaměstnanosti vykazují nižší míru flexibility než ostatní populace. **Směnný provoz i služební cesty představují pro většinu respondentů výraznou bariéru.** O něco otevřenější přístup mají lidé do 39 let a také domácnosti v horší ekonomické situaci.

Výsledky ukazují, že 78 % respondentů odmítá práci na stálé noční směny. Směnný režim se střídáním denní a noční není přijatelný pro 69 % osob. Práci bez pevného místa výkonu odmítá 54 % dotázaných. Výjimkou jsou lidé s vyšším vzděláním – 60 % z nich by práci spojenou s cestováním zvažovalo. Tento typ zaměstnání si pravděpodobně spojují s vyšším statusem a navázanými benefity, například se služebním automobilem.

Graf č. 13 Je pro Vás přijatelná práce ve směnném provozu (denní/noční)?

Je pro Vás přijatelná práce ve směnném provozu (denní/noční)?

● Ano ● Nejsem si jistý(á) ● Ne

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Pokud se budeme ptát na dojíždění, tak narazíme na dvě roviny problému, a to vzdálenost a náklady spojené s dojížděním. **Dvě třetiny lidí nejsou ochotné dojíždět víc než půl hodiny.** Jejich pracovní nabídka je tak významně zúžená. Klíčové je říct, že se tento podíl výrazně nemění ani podle ekonomické situace, ani podle počtu registrací na ÚP. Souvislost mezi tím, že by se s opakovanou registrací zvyšovala ochota měnit svůj postoj např. k dojíždění do větší vzdálenosti, jsme nenašli.

Graf č. 14 Jak dlouho byste byl(a) ochoten(a) pravidelně dojíždět za prací (jedna cesta), pokud by jinak vyhovovala Vaším představám?

Jak dlouho byste byl(a) ochoten(a) pravidelně dojíždět za prací (jedna cesta), pokud by jinak vyhovovala Vaším představám?

● Do 15 minut

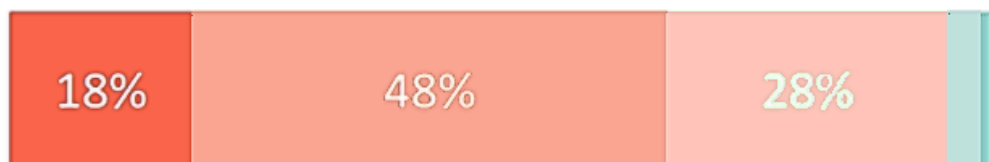
● Do 30 minut

● Do 1 hodiny

● Do 1 a půl hodiny

● Do 2 hodin

● Do 3 hodin

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Ženy častěji volí kratší dojíždění než muži. **Více jak hodinu je ochotno dojíždět už jen velmi málo lidí (6 %).**

Auto může k dojíždění využít 49 %, častěji muži než ženy. Většina těch, kteří nemají k dispozici auto, najde jinou alternativu. **9 % osob podle výstupů nemůže dojíždět vůbec** – nemá auto a nemůže využít jiný dopravní prostředek. Velikost sídla tu nehraje roli, jsou to především lidé v horší ekonomické situaci domácnosti, zpravidla průměrně zajištění až v zásadě chudí.

Graf č. 15 Můžete k dojíždění využít jiný dopravní prostředek? (pouze ti, co nemají k dispozici auto)

Můžete k dojíždění využít jiný dopravní prostředek?

Pouze ti, kteří nemohou využít k dojíždění auto.

☒ Ano ☐ Ne

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Při zjišťování **minimální přijatelné čisté mzdy se ukazuje, že nejčastějším požadavkem napříč ekonomickými skupinami je rozmezí 25–30 tisíc Kč.** Tento práh představuje dominantní očekávání většiny respondentů bez ohledu na jejich aktuální situaci.

Určité rozdíly se objevují podle dosaženého vzdělání. Osoby s vyšším vzděláním častěji uvádějí minimální hranici 30–35 tisíc Kč. Naopak lidé bez vzdělání nebo se základním vzděláním deklarují požadavek v nižším rozmezí 20–25 tisíc Kč. Respondenti se středoškolským vzděláním se nejčastěji pohybují mezi 25–30 tisíci Kč.

Tyto výsledky ukazují, že očekávání výše mzdy odráží vzdělanostní strukturu, avšak rozdíly nejsou zásadní – pro většinu dotázaných zůstává klíčovým referenčním bodem rozmezí kolem 25–30 tisíc Kč.

Nejistí

V druhé kapitole se budeme víc zabývat potřebami osob v evidenci. Jejich postoji k životu, jak po pracovní stránce, tak ve vnímání jejich vlastních omezení, jako je péče, zdraví nebo nedostatečné vzdělání, které sami identifikují.

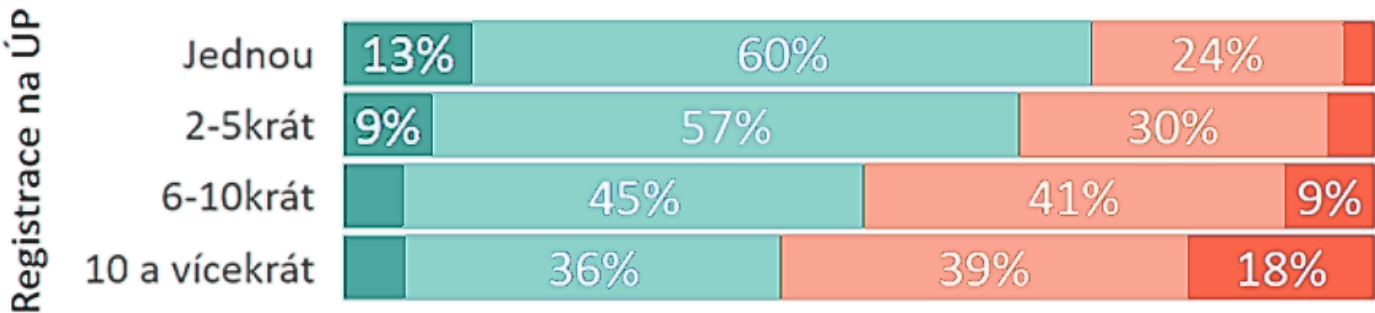
Kvalita života

Výsledky ukazují, že mezi četností vstupu do evidence ÚP a subjektivní životní spokojeností existuje souvislost. **S rostoucím počtem registrací spokojenost se životem respondentů výrazně klesá.** Tento poznatek vyvrací zjednodušující představu, že dlouhodobý pobyt v evidenci je převážně důsledkem osobní pohodlnosti. **Naopak, data ukazují, že u této skupiny není pozorovatelné nadměrné ani neobvyklé čerpání sociálních dávek.** K čerpání sociálních dávek se vrátíme ještě v poslední kapitole Sociodemografická struktura.

Graf č. 16 Do jaké míry jste celkově spokojen(a) se svým životem?

Do jaké míry jste celkově spokojen(a) se svým životem?

● Velmi spokojen/a ● Docela spokojen/a ● Nespokojen/a ● Zcela nespokojen/a

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Důležitým zjištěním je také míra nejistoty ohledně budoucnosti, kdy obavy deklaruje 70 % dotázaných. Tyto pocity jsou nejsilnější u osob s nižším vzděláním a u domácností se slabším ekonomickým zajištěním, kde se kumulují bariéry a zvyšuje riziko dlouhodobého setrvávání mimo trh práce.

Graf č. 17 Často se obávám o svou budoucnost.

Často se obávám o svoji budoucnost.

● Zcela souhlasím ● Spíše souhlasím ● Spíše nesouhlasím ● Vůbec nesouhlasím

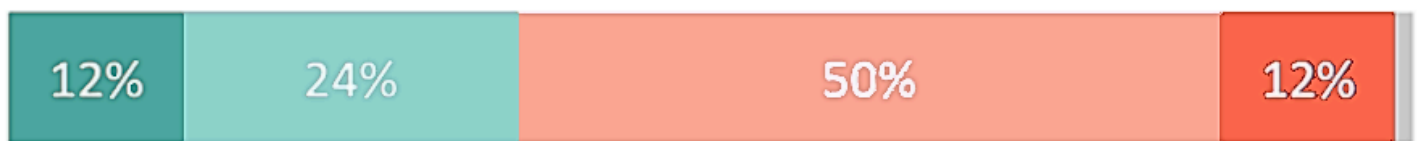
Sociální vazby představují důležitý zdroj pomoci při hledání zaměstnání i při zvládání každodenních obtíží. **Data ale ukazují, že u osob v dlouhodobé nezaměstnanosti jsou tyto vazby omezené.** Pouze 36 % respondentů hodnotí své kontakty jako široké nebo spíše široké. Detailnější pohled ukazuje genderové rozdíly, kdy ženy častěji než muži vnímají své vazby jako užší.

Graf č. 18 Jak byste popsal(a) svůj okruh blízkých lidí?

Jak byste popsal(a) svůj okruh blízkých lidí?

Blízcí lidé jsou lidé, se kterými udržujete pravidelný a důvěrný vztah.

● Velmi široký ... ● Spíše široký ... ● Spíše úzký ... ● Velmi úz... ● Nikdo

Při hledání podpory se lidé nejčastěji obracejí na členy rodiny (62 %). Alarmující je, že pětina dotázaných nemá nikoho, na koho by se mohla obrátit. Jen 4 % by využila pomoc mimo rodinu, například sociálního pracovníka nebo neziskovou organizaci.

Tato zjištění podtrhují význam ÚP ČR, který pro část osob představuje jediné reálně dostupné místo, kde mohou získat podporu. Je pro ně jediným bodem kontaktu se státem.

Graf č. 19 Je ve Vašem okolí někdo, na koho se můžete obrátit, když potřebujete s něčím poradit nebo pomoci, např. při vyplňování formulářů nebo jednání s úřady?

Je ve Vašem okolí někdo, na koho se můžete obrátit, když potřebujete s něčím poradit nebo pomoci, např. při vyplňování formulářů nebo jednání s úřady?

● Rodina ● Přátelé/sousedé ● Sociální pracovník/n... ● Ne, nemám nikoho

Zdravotní stav je jedním z klíčových faktorů, které ovlivňují možnosti uplatnění na trhu práce. Data ukazují, že na první pohled se zdá, že většina respondentů zdravotní obtíže nemá – 80 % osob uvádí, že netrpí žádným zdravotním omezením.

Při subjektivním hodnocení situace se ale ukazuje odlišný obraz, kdy více než polovina (51 %) vnímá, že jejich zdravotní stav představuje překážku v pracovním uplatnění. Statut osoby se zdravotním postižením má přitom pouze 20 % respondentů, včetně osob s uznaným statutem OZZ.

Graf č. 20 Máte zdravotní omezení, která ovlivňují Vaše možnosti práce?

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Zdravotní problémy se častěji objevují u osob s opakovanými registracemi v evidenci. **Mezi těmi, kdo byli registrováni šest a vícekrát, je podíl zdravotních obtíží výrazně vyšší.** Tato skupina sice tvoří pouze 8 % celého vzorku, ale výsledky ukazují přímou souvislost mezi přítomností zdravotních omezení a opakovaným vstupem do evidence ÚP ČR.

Graf č. 21 Máte zdravotní omezení, která ovlivňují Vaše možnosti práce? (v evidenci 6x a vícekrát)

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Kromě zdravotního stavu hrají při hledání práce roli i další faktory, které lidé sami označují jako své hendikepy. Tyto vnímané bariéry se liší podle věku a pohlaví.

U mladších osob do 39 let převažují problémy spojené s nedostatkem praxe či kvalifikace. Ženy navíc často uvádějí, že jejich překážkou je péče o dítě nebo jiného člena rodiny. U osob starších 40 let je naopak nejčastěji zmiňovaným hendikepem věk, a častěji se zde objevují také zdravotní obtíže.

Graf č. 22 Které Vaše vlastnosti by mohly být pro zaměstnavatele překážkou? (věk 15–39 let)

Které Vaše vlastnosti by mohly být pro zaměstnavatele překážkou?

Respondenti mohli vybrat více možností.

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Zajímavým vstupem je položka „můj vzhled nebo vystupování“, kterou jako svůj deficit označilo 8 % respondentů. Nejedná se o velký podíl, přesto je vyšší než počet osob aktuálně zapojených do rekvalifikace. Tento faktor je navíc potenciálně ovlivnitelný prostřednictvím vnější podpory a intervence.

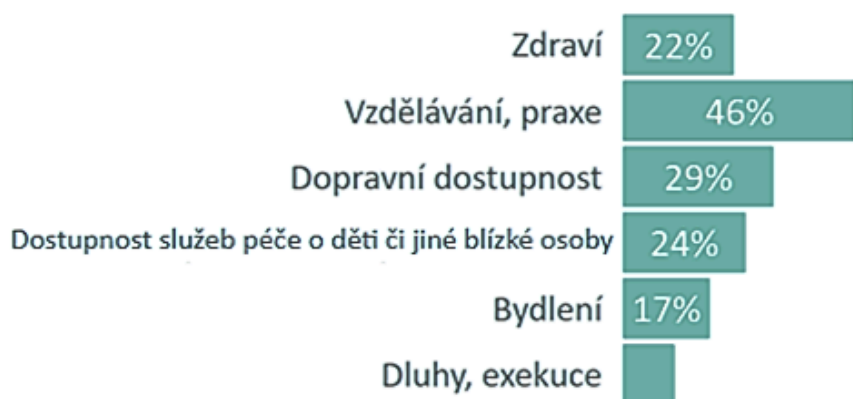
Potřeby

Vedle bariér je důležité sledovat i to, jaké konkrétní potřeby lidé v evidenci sami identifikují. **U osob mladších 39 let dominuje téma vzdělání a praxe.** Tuto potřebu zmiňuje téměř polovina respondentů. Další významnou oblastí je dopravní dostupnost. Celkově ji označuje 25 % respondentů, ačkoli pouze 9 % uvádí, jak jsme viděli výše, že nemají žádnou možnost dojíždění. Tento rozdíl ukazuje, že doprava není vnímána primárně jako technický problém, ale spíše jako otázka náročnosti a komfortu dojíždění.

Graf č. 23 V jaké oblasti Vašeho života byste potřeboval(a) pomoci, abyste mohl(a) nastoupit do zaměstnání? (věk 15-39 let)

V jaké oblasti Vašeho života byste potřeboval(a) pomoci, abyste mohl(a) nastoupit do zaměstnání?

Respondenti mohli vybrat více možností.

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

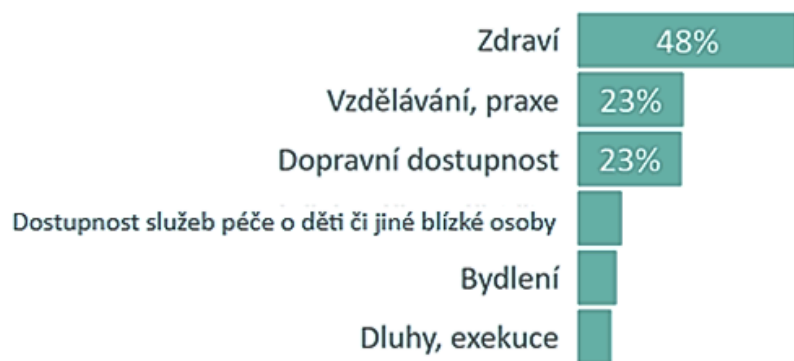
U starší skupiny (40–65 let) se opět silněji prosazuje téma zdraví. Připomínají ho jak osoby se zdravotním postižením, tak i ti, kteří u sebe vnímají zdravotní obtíže, aniž by měli sníženou pracovní schopnost.

Tyto výsledky otevírají otázku, zda by se v rámci podpory neměl ve větší míře využívat nástroj bilanční diagnostiky, který by umožnil lépe zacílit jak oblast rozvoje, tak formu vzdělávání podle potřeb jednotlivých klientů.

Graf č. 24 V jaké oblasti Vašeho života byste potřeboval(a) pomoci, abyste mohl(a) nastoupit do zaměstnání? (věk 40-65 let)

V jaké oblasti Vašeho života byste potřeboval(a) pomoci, abyste mohl(a) nastoupit do zaměstnání?

Respondenti mohli vybrat více možností.

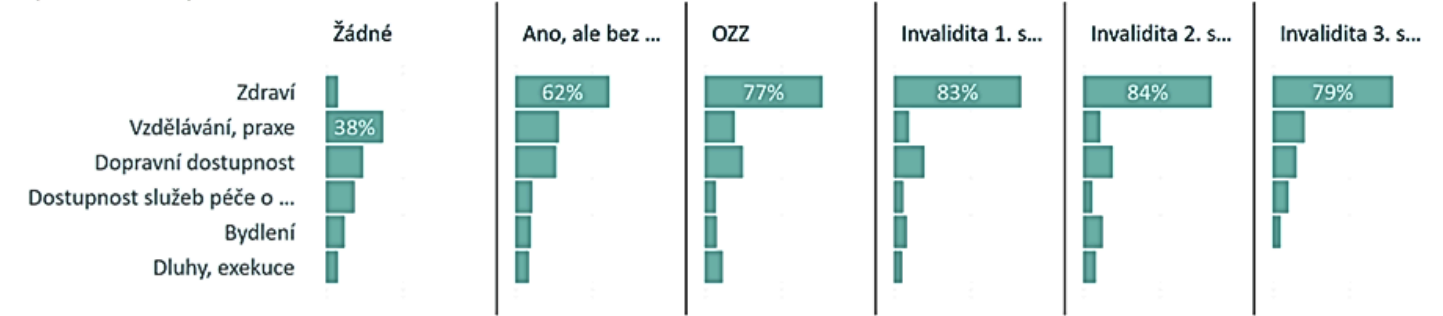
Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Při pohledu na rozpad potřeb podle zdravotního omezení se ukazuje, že téma zdraví je důležité i pro část osob, které samy žádné zdravotní potíže neuvádějí. Konkrétně 48 % z této skupiny deklaruje, že by uvítali podporu v oblasti zdraví.

Vedle toho se potvrzují i dříve popsané priority – mezi nejčastěji uváděné potřeby nadále patří vzdělání a praxe a dále dopravní dostupnost. Tyto oblasti se tedy jeví jako klíčové napříč různými skupinami respondentů bez ohledu na jejich zdravotní stav.

Graf č. 25 V jaké oblasti Vašeho života byste potřeboval(a) pomoci, abyste mohl(a) nastoupit do zaměstnání? (rozpad podle deklarovaného zdravotního stavu)

V jaké oblasti Vašeho života byste potřeboval(a) pomoci, abyste mohl(a) nastoupit do zaměstnání? (dle zdravotního omezení)
Respondenti mohli vybrat více možností.

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Sociodemografická struktura

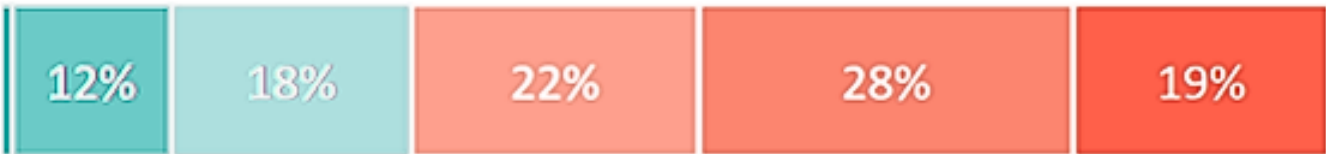
Sociodemografické složení výběrového souboru je rozložené ve prospěch žen, ženy tvoří 65 % a muži 35 % souboru.

Rozložení podle věku víceméně kopíruje celkovou populaci, avšak v předcházejícím textu se ukazovalo, že postoje, potřeby a možnosti se liší mezi mladšími osobami do 39 let a staršími věkovými kategoriemi. Mladší respondenti se častěji potýkají s nedostatkem praxe a vzdělání, zatímco starší věkové skupiny uvádějí jako hlavní bariéru zdravotní stav.

Graf č. 26 Struktura podle věku

Struktura podle věku

15-19 let 20-29 let 30-39 let 40-49 let 50-59 let 60-69 let

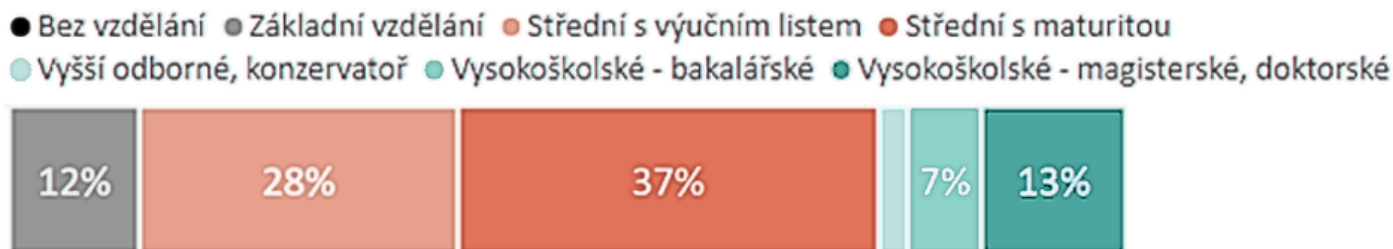

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Struktura podle vzdělání odpovídá celospolečenskému rozložení. V evidenci osob vedených 9–12 měsíců není oproti běžné populaci nadreprezentována skupina s nižším vzděláním. To zpochybňuje předpoklad, že vzorek přesně odpovídá struktuře osob v dlouhodobé nezaměstnanosti. **Pravděpodobně tuto situaci způsobuje nedostatečná digitální gramotnost osob v evidenci obecně, protože pouze 60 % nezaměstnaných má uvedený e-mailový kontakt, prostřednictvím kterého docházelo k oslovení.**

Graf č. 27 Struktura podle vzdělání

Struktura podle vzdělání

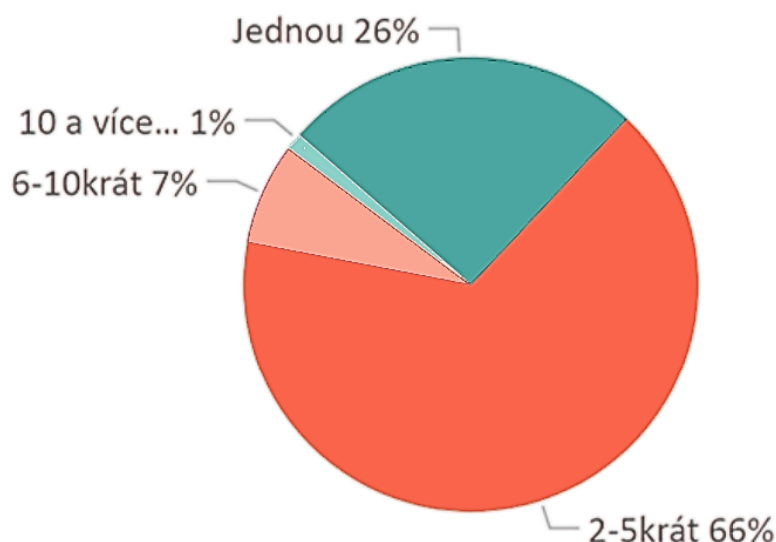

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Pokud jde o počet registrací, čtvrtina osob je v evidenci ÚP ČR poprvé. Nejčastěji jde o dvě skupiny: osoby v předdůchodovém věku a mladí lidé po ukončení školní docházky. Druhá skupina si zaslouží zvláštní pozornost – data ukazují, že pokud zůstanou po ukončení školy mimo trh práce déle než šest měsíců, výrazně častěji následně fluktuují a opakovaně se vrací do evidence.

Graf č. 28 Struktura podle počtu registrací na ÚP

Struktura podle počtu registrací na ÚP

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Na sociodemografické charakteristiky bezprostředně navazuje otázka finančního zajištění. Vedle přímých příjmů hraje významnou roli i širší rodinné zázemí. Data ukazují, že pokud člověk žije s dalšími členy domácnosti, cítí se finančně jistější. Oproti tomu v domácnostech, kde je nezaměstnaný muž, je vnímání situace celkově horší, což lze vysvětlit rozdíly ve výši mezd mezi ženami a muži v Česku.

Pokud jde o konkrétní zdroje příjmů, kromě finanční výpomoci od rodiny a blízkých nevystupují do popředí žádné výraznější zdroje. Práci „na černo“ přiznává 6 % respondentů, častěji muži než ženy. **Z pohledu sociálních dávek nejčastěji využívaným nástrojem je příspěvek na bydlení (12 %) a přídatky na děti (10 %).** Více než polovina osob (52 %) však nečerpá žádnou formu sociální podpory. Podporu v nezaměstnanosti pobírá pouze 18 % respondentů, přičemž jde převážně o osoby starší 50 let.

Graf č. 29 Vyberte prosím všechny zdroje příjmů, ze kterých jste v posledních 3 kalendářních měsících získal(a) Vy osobně nějaké peníze:

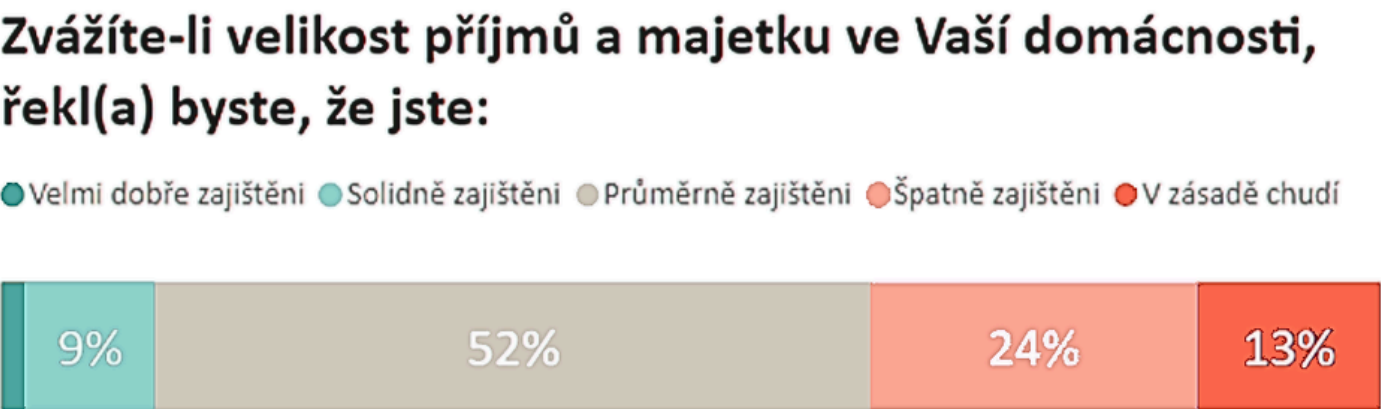
Vyberte prosím všechny zdroje příjmů, ze kterých jste v posledních 3 kalendářních měsících získal(a) VY OSOBNĚ nějaké peníze:

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Srovnání s celkovou populací ukazuje, že materiální situace osob v evidenci je podstatně horší. Zatímco v běžné populaci se jako špatně zajištěných označuje 14,5 % a jako chudých pouhých 3,8 %, v našem souboru jsou tyto podíly mnohem vyšší. To potvrzuje, že ekonomická zátěž dlouhodobé nezaměstnanosti je významná a projevuje se napříč různými skupinami respondentů.

Graf č. 30 Zvážíte-li velikost příjmů a majetku ve Vaší domácnosti, řekl(a) byste, že jste:

Zdroj: STEM/ÚP ČR (2025)

Tento základní profil, kdo jsou lidé v evidenci, jaké mají zázemí a jak vnímají své zajištění, tvoří východisko pro další část zprávy. V ní přibližujeme výsledky prostřednictvím modelových person, které ukazují, jak se sociodemografické charakteristiky a finanční situace promítají do konkrétních životních příběhů a strategií.

Persony

Předchozí kapitoly ukázaly, že lidé v evidenci nejsou homogenní skupinou – liší se nejen věkem, pohlavím, dosaženým vzděláním či zdravotním stavem, ale také motivacemi, překážkami a potřebami. **Abychom tyto rozdíly přiblížili konkrétněji, nabízíme tři modelové osoby, které reprezentují nejčastější situace zjištěné v datech.** Nejde o skutečné osoby, ale o syntézu opakujících se vzorců. Tedy o typické kombinace životních okolností, pracovních zkušeností a překážek na cestě k zaměstnání.

Tyto osoby slouží jako nástroj pro hlubší pochopení různých skupin uchazečů o zaměstnání. Pomáhají nahlédnout jejich perspektivu, uvědomit si, co je pro ně důležité, co je brzdí a co by jim mohlo pomoci znovu najít stabilitu a pracovní uplatnění. Zároveň poskytují rámec pro cílenější intervenci ze strany ÚP ČR a dalších aktérů, každý z těchto modelů totiž vyžaduje trochu jiný přístup a podporu.

Co tyto modelové příběhy spojuje, je pracovitost a dlouhá pracovní historie. Zároveň ale také omezené sociální kontakty, které často znamenají, že Úřad práce je pro ně jediným místem, kde mohou získat pomoc. Jejich bariéry nejsou nepřekonatelné, naopak je lze řešit dostupnými nástroji ÚP, pokud jim bude věnována zvýšená a cílenější péče a pozornost. Nejde tedy o potřebu radikálně nových či nevšedních řešení, ale spíše o citlivější a systematictější využívání stávajících možností.

Anna, žena (40–49)

*“Pracovat chci.
Potřebuju jen trochu jiný režim.”*

Anna je středoškolačka s maturitou a více než desetiletou praxí. Pokud měla kariérní pauzu, důvodem bylo rodičovství. Nejčastěji pracovala v administrativě, obchodu nebo službách. Na ÚP ČR byla evidována jen několikrát za život (2–5x). Její sociální kontakty jsou omezenější.

Brzdí ji hlavně povinnosti spojené s péčí o dítě staršího věku (7–18 let) či jiného blízkého, chybějící aktuální praxe a nejistota při komunikaci. Za svou bariéru může považovat i svůj věk nebo zdravotní potíže.

Hledá zaměstnání s flexibilním režimem a kratším úvazkem. Oceňuje přátelský kolektiv a pracoviště v blízkosti domova. Je otevřená změně oboru i práci pod svou kvalifikací. Její nároky na finanční odměnu za práci nejsou vysoké.

Potřebuje především podporu při sladění pracovních povinností s péčí o rodinu, možnost aktualizovat svou praxi a posílit sebedůvěru, schopnost jasně komunikovat své potřeby zaměstnavateli a orientaci na trhu práce.

Mirka, žena (50–59)

“Nechci se vzdát práce, ale potřebuju, aby se mnou někdo počítal - takovou, jaká teď jsem.”

Mirka je žena se středoškolským vzděláním s maturitou a dlouhou pracovní historií. V evidenci ÚP ČR se objevuje jen výjimečně. Často se stará o stárnoucí členy rodiny a její sociální kontakty jsou omezenější.

Jejími hlavními bariérami jsou trvalejší zdravotní omezení, někdy i s invaliditou, povinnosti spojené s péčí o blízké a nejistota při jednání se zaměstnavateli. Nabídky práce vnímá často jako neodpovídající jejím možnostem a zdravotnímu stavu.

Hledá stabilní zaměstnání, které je fyzicky i časově zvládnutelné, bez směnného provozu a dojíždění. Kvalifikace nebo výše platu pro ni nehrají hlavní roli – klíčové je, aby práci zvládla.

Potřebuje možnost doplnit či aktualizovat praxi, případně absolvovat rekvalifikaci v rámci svých zdravotních možností. Stejně důležitá je podpora v komunikaci se zaměstnavatelem a posílení sebedůvěry.

Karel, muž (50–59 let)

“Jsem ochotný pracovat naplno, jen to musí dávat smysl - zdraví už si nemůžu dovolit riskovat.”

Karel je muž ve věku 50–59 let se středoškolským nebo učňovským vzděláním. Má za sebou dlouhou pracovní historii, převážně v průmyslu, obchodu nebo dopravě. Do evidence Úřadu práce vstoupil několikrát (1–5×), nejčastěji po výpovědi. Jeho sociální kontakty jsou spíše omezené.

Hlavními bariérami jsou pro něj věk, zhoršený zdravotní stav a v některých případech také nesoulad mezi jeho kvalifikací a nabídkami na trhu – buď příliš vysoká kvalifikace, nebo naopak chybějící aktuální praxe. Často se přidává i finanční nestabilita.

Při hledání zaměstnání dává přednost plnému úvazku, je ochotný pracovat na směny i v noci, pokud získá práci, která mu zajistí odpovídající výdělek a bude dávat smysl. Neřeší práci z domova ani možnosti profesního růstu – prioritou je stabilní příjem a udržení aktivity.

Pro jeho opětovné uplatnění na trhu práce je klíčové najít práci, která bude respektovat jeho zdravotní omezení. Potřebuje také možnost doplnit či aktualizovat praxi a v neposlední řadě podporu při řešení finanční situace.

Saša, muž/žena (do 40 let)

*„Práci bych chtěl/a, ale připadám si ztracený/á.
Mám toho víc, co potřebuju vyřešit.“*

Saša zastupuje lidi se základním vzděláním nebo bez dokončeného vzdělání. V evidenci ÚP ČR se objevuje jen občas (typicky 2–5× za život). Jeho/její sociální okruh bývá úzký, zejména ženy a starší lidé často nemají nikoho, na koho by se mohli obrátit.

Finanční situace bývá složitá: častěji se objevují exekuce či oddlužení, nájemní bydlení a závislost na dávkách (např. příspěvek na bydlení, přídavky na děti).

Hlavními bariérami jsou nízká kvalifikace, chybějící praxe a nejistota při jednání se zaměstnavatelem, která je častější než u ostatních skupin. Při hledání práce dává přednost zaměstnání s přijatelnou pracovní dobou, blízkostí k místu bydliště, důstojným výdělkem a přátelským kolektivem. Pro mladší lidi a muže je důležitá i možnost naučit se něco nového. Naopak méně řeší kariérní růst nebo shodu práce s kvalifikací. Často je otevřený/á směnám, práci mimo obor i nižšímu finančnímu ohodnocení.

Potřebuje pomoc s doplněním nebo zvýšením kvalifikace a získáním praxe, zlepšení dopravní dostupnosti a orientace na trhu práce. Klíčové je posílení sebedůvěry a komunikačních dovedností směrem ke zaměstnavatelům. Často je také nutná pomoc při řešení finanční situace, exekucí a otázky bydlení.

Základní parametry výzkumu

Výzkum měl podobu kvantitativního šetření realizovaného na výběrovém souboru osob vedených v evidenci ÚP ČR po dobu 9–12 měsíců. Reprezentovanou populaci tvořili obyvatelé ČR ve věku 15–65 let.

Sběr dat probíhal formou online dotazování (CAWI), kdy dotazník vyplňoval respondent samostatně bez přítomnosti tazatele. Celkově bylo osloveno 14 308 osob prostřednictvím nástroje QUANDA, návratnost činila 19,8 %.

Do analýzy bylo zařazeno $N = 2\,833$ respondentů. Dotazování proběhlo v období 5.–13. června 2025, přičemž 9. června byla provedena urgence odpovědí.

Výběrový rámec tvořil registr uchazečů o zaměstnání vedený ÚPČR (9–12 měsíců evidence). Data byla po sběru očištěna (odstranění nedokončených dotazníků a nerelevantních odpovědí).

Je třeba mít na paměti, že čistě online forma sběru pravděpodobně snížila účast osob s nižší digitální gramotností, což představuje určité omezení výzkumu a jeho výsledků.

[1] Realizováno v listopadu a prosinci 2024 jako fokusní skupiny s lidmi v dlouhodobé nezaměstnanosti (12 měsíců a více) a hloubkové rozhovory s pracovníky zprostředkování ÚP ČR.

[2] <https://idea.cerge-ei.cz/zpravy/castecne-uvazky-v-cesku-vzacne-zbozi>